

S. P. Halaur

INTERTEXTUAL INCLUSIONS AS MARKERS OF EMPHASISED
POSITIONS IN MODERN UKRAINIAN AND BELORUSSIAN
LITERARY TEXTS¹

The regulativity is one of the specific features of the text. It has been being the object of philologists distinct scientific interest since the end of the XX c. This fact is defined by linguistic researches anthropocentric general re-orientation, and the theory of interlocutivity of M. Bakhtin in particular, regarding to which the spoken «word would remain in the interlocution, where it could be heard, find the answer to, be reinterpreted» [2, c. 10]. The regulativity has the lingual-pragmatic basis; therefore it is connected with the addressee perceptive activity textual «direction» by the spectrum of especial means, structures, ways of organizing of the latter, and strategies of addressee attraction to the interlocution with author.

The regulativity of the text primarily is determined by its informational content as well as pragmatic, so far as the text renders information simultaneously to affecting on the recipient. The informative textual level accumulates objective-logical, thematic, and subject-contexture sublevels, whilst emotional, figurative, and conception sublevels constitute the pragmatic one [3, c. 26]. In the literary text the defined regulativity requires specific realization, caused by its variation character. The regulativity directs towards pragmatic.

The pragmatic effect of the literary texts, in our opinion, can be qualified by their picturesqueness and associativity markers. The addresser, virtually, is to get into organoleptic sensations: *Місто дихало, як затятий курець. М'яко траскали дверцята машин, потискувала сигналізація; ніхто не йшов спокій-*

¹ Артыкул падаецца ў аўтарскай рэдакцыі.

но, усі бігли, усі поспішали, віддавшись зосередженій напрузі живого виру, що затягував усіх у службовий вхід біля стоянки” (Галина Вдовиченко); Темная асфальтовая лента шоссе безразмерной макарониной заглатывалась капотом вишневой «девятки». Ленте этой не было видно ни конца ни края. Плавный подъем, упирающийся в белесое ртутное небо, такой же плавный спуск – и вновь плоская, как стол, равнина, перечеркнутая асфальтовой стрелой (Уладзіслаў Ахроменка); to cognize the artistic world, being absorbed to the folk wisdom profound: Недаремно ж кажуть, що силою не будеш милою; Згадає баба, як дівкою була, та й помолодшає; ... як купаєш ноги у росі – повтікають болячки усі (Надія Гуменюк). It is rather facile to decode the text if the author resorts to diverse daring contrasts: Вони були геть різні. Не пара. Солдат і офіцерська донька. Гарбуз і виноградна лоза (Люко Дашвар); Жінщина убивала (Святлана Алексієвіч). The associative comparisons immanently keep the reader tense attention to the text: Одна лише згадка про неї, мов склянка дорогого вина, що стоїть на дальньому краю столу. Тобто не ковток вина, а саме склянка або краще – вишуканий келих, що лишається недоторканим. Випитою склянкою є інша – Віра, власна дружина – знайома на смак, трохи прісна, але загалом звична” (Ірен Роздобудько); Гіпнатычная моц чыгункі была такая, што дзень лічыўся страчаным, калі ты не прыклаў вуха да яшчэ не астывлых рэек, не запэчкаўся ў мазуце і ня скраў чагосьці жалезнага (Альгерд Бахарэвіч), likewise puns: Він був вишуканий та ошуканий сотнями світів, сотнями думок, тисячами мовчазних поглядів, тисячами брудних пальців, які пхали йому свої брудні гривні; Нічого страшного, все мине. Мене. І тоді ж мене образив мій друг (Артем Чех), and singular alloy of «Me», «You», «He» («She», «It»)-recount in the same text: Я зараз ляжу спати. Спати потрібно, нічого з цим не поробиш. Сон дає сили, так само, як і споживання їжі. Це не задоволення – це необхідність. Тому і сон, і їжу треба обмежити до краю. <...> Ігор дійшов до ліжка і роздягнувся вже сидючи; Знизу, з дверей, кілька голів у шоломах зазирають і стукають палицями по металевій стінці: – На вихід! Ти підводишся. Це зробити нелегко, бо руки все ще зв’язані, хоча вузла ти й зумів добряче послабити... (Олександр Ірванець); Но она чувствовала: он. Да и с музыкой все совпадало: Дима ведь когда-то музыкальную школу по классу аккордеона окончил, и голос у него был неплохой (Уладзіслаў Ахроменка).

In the lingual dimension the literary text pragmatic level embodies the two sublevels; they are 1) expressive-stylistic; 2) functional-stylistic. The expressive-stylistic sublevel represents system-structural formation of expressive, emotional-valuation, and stylistic-marked language (phonetic, lexical, phraseological, word-building, morphological, and syntactical) means, explicating the pragmatic effect. The functional-stylistic one manifests the whole spectrum of stylistic ways, types of foregrounding as incorporation, concentration of the string of ways. The «foregrounding», we consider, signifies different methods of text formal organization, which make prospect the reader to draw attention to a certain parts of information. It ascertains semantic relevant connections between the same or more

frequently different levels units (1, с. 62). The foregrounding types dominant functions are 1) the accentuation of the most consequential parts of information; 2) the ensuring of coherence and integrity of the text simultaneously to its segmentation, connecting parts of the text as well as its elements and the text in general; 3) the text decoding facilitation; 4) the aesthetic context forming. It is recognizable fact there is no foregrounding types definite bead-roll in modern scientific researches. The foregrounding types of deceived waiting effect, coupling, convergence, emphasised text positions, we reckon, tend to be the most completely investigated in modern text stylistics.

The intertextual means indicates an emphasised text position. Our investigation efforts aim at displaying intertextuality in modern Ukrainian and Belorussian literature, systematization of intertextual inclusions as emphasised text positions.

Intertextual marks as a rule are being masked in the composition. The modern writer takes into consideration the presupposition of prepared, erudite reader, able to find different xenomarkers-hints, who understands with content the identity of his thoughts with the author. The proper-intertextual elements, text inside the text, citation, autocitation, allusion, centon, reminiscence, images repeating, in fact, have the functional priority. For instance, the textes inside the textis are represented by the archival documents: *«Мы должны увлечь за собой 90 миллионов из ста, населяющих Советскую Россию. С остальными нельзя говорить – их надо уничтожить»* (Зиновьев, 1918), *«Повесить (непременно повесить, дабы народ видел) не меньше 1 000 завязтых кулаков, богатеев... отнять у них весь хлеб, назначить заложников... Сделать так, чтобы на сотни верст кругом народ видел, трепетал...»* (Ленин, 1918) (Святлана Алексієвіч), the legends: *Далее как раз и начинаются различные легенды. Самая распространенная из них, которую я, кстати, услышал от Бориса Григорьевича и приводящая в наши Поплавы, такая. Конечно, все до единого талера скупить не могли, кое-кто припрятал монеты. Зачем их оставляли у себя, если за них ничего нельзя было купить – неизвестно, но факт фактом: когда некий шляхтич из-под Вильно, из рода Трушков, в котором все были заядлые коллекционеры, заинтересовался вдруг именно этими редкими талерами испанской чеканки и пустил слух, что заплатит за каждый действительный талер немалые деньги, вскоре со всех уголков княжества к нему поступило аж около сотни таких монет. Настоящих, как известно, оказалось всего восемь* (Андрэй Федарэнка). It is not complicated, actually, to relegate reminiscences in one of the verses by Yurii Izdryk. The appealing to well-known Taras Shevchenko's poem makes prospect the reader to perceive the historiosophic content of the described events of today, e.g.

*а в селі суботіві і далі скорбота
світ застряг на п'ятниці – не видно суботи
дим застлав нам пагорби і дніпро і кручі
і сховав у пазусі ціле плем'я суче
і вмирають янголи вбиті хижим птахом
все що правди прагнуло посипалось прахом*

*заголились нерви оголились суті
перервались ниті утекло майбутнє
лиш війна й молитва нам тепер робота
переб'ється битва
святиться субота.*

The «eternal» images do not lose their popularity in the epoch of nanotechnology and globalization, searches of harmonization ways in modern conditions, moreover, they modify not in a usual way. Traditional images kitsch variant, for instance, has got brilliant realization in the play «Batman's ball» by Tetiana Kytsenko. The author suggests readers to meet fantastic double-headed Vova-Hera – an androgynous individual, identified with Zeus wife Hera either with Vova, the anecdotic character. Besides, the defined monstrous mutant resembles Batman, the character of American mass culture, and Greek mythology twins Prometheus and Epimetheus. The author applies creature names of Volodymyr Velykyi and Herman Rozumnyi to make stylistic way of pun and orientate the recipient; at the same time the author brings the creature into correlation with other historical figures – Lenin, Volodymyr Velykyi, Yaroslav Mudryi. The dramatist, in M. I. Hutsol impartial opinion, «mythologizes the modern political beau monde, speaks candidly and ironically about “the newest” management elite» [4, с. 9].

The intertextuality is also elicited in the paratextuality, relation between text and its heading, subheading, epigraph, epilogue and other near-text elements, commenting on the proper-text. All the paratextual elements, we assume, contain lexical signs, transfixing the whole text. The heading, especially, represents the text and has powerful pragmatic potential, as long as its functions consist in exciting the curiosity of the reader, establishing the contact with him, persuading him to read the text, directing reader expectations. It is of no doubt the headings like «Цього ви не знайдете в Яндексі», «Биті є», «Я знаю, що ти знаєш, що я знаю», etc. implicate the idea, and activate the perception and understanding of the text by the reader. The epigraph is being apparent as polyaspect element of the text; it fulfills appealing, aesthetic, authority, explanatory functions. Modern Ukrainian literature has large spectrum of epigraphs – double, triple, and even tetraepigraphs, «all of them are peculiar microthemes, hailing first and foremost with each other, then – with contents of the literary text in general, those paratextual elements, encoding the work of art, preparing to its perception, stimulating to reflections» [5, с. 173]. In the novel «Kriynichar. Diyariusz of the richest man in the Mukacheve Dominion» Myroslav Dochynets puts forth such the epigraphs: 1) *Я – крихітний олівчик у руці Господа, який пише лист любові цьому світові* (Mother Teresa); 2) *Час – це єдина монета нашого життя* (Karl Sendber); 3) *Коли стаси на міст, спробуй палицею – чи надійний* (Old saying). The reader may comprehend them as intention of the author, disposing to adequate perusing of singular philosophic text.

The hypertextuality of the text tends to be analyzed on the stylization and burlesque background. So, the burlesque focuses on word as the object of picturing, while diverse typical peculiarities of “another word” are being hyperbolized, emphasized, and represented from the comic point of view. It also

intensifies the hyperbole function, overacting certain specific features of the composition (subjects, artistic images system, contexture, characters, speech, etc.). In modern Ukrainian literature the phenomenon of hypertextuality is vividly manifested by Nataliia Horishna literary burlesques «Poet in a skirt». The compositions do not bring to proper-burlesques, in fact, but to friendly caricatures, benevolent smiles; they explicate the woman opinion about works of colleagues-at-region. The author frequently applies interesting autoburlesques, revealing theme of love, dipped into life, uses oppositions of sublime and base, poetic and ordinary, e.g.

Я думала, що ти – крило веселки... (Nataliia Horishna, vol. «Right to the spring», 2008)

РОЗЧАРУВАННЯ

*Я думала, що ти – крило веселки,
Я думала, життя з тобою – рай...
А ти мені: «Звари хоча б сардельку»,
А ти мені: «Вечеряти давай!»*

Забула я, що я тебе люблю (Nataliia Horishna, vol. «Right to the spring», 2008)

ЩОСЬ ЗАБУЛА

Зупинилася на півдорозі:

*Я щось забула!
Але що? –
Двері зачинила,
Праску вимкнула,
Кішку погодувала,
Ключі – ось вони.
Але я щось забула...
Ага!*

Забула я, що я тебе люблю!

The architextuality is relation between the text and the genre code. It is often displayed in lots of modern literary texts. Thus, Oksana Zabuzhko refers the architextuality in headings (e.g. «*A line from autobiography*», «*Fantasy about a conductor of candles*») and subheadings (e.g. «*Hitchhiking. The end of time praying*», «*The prophecy of Nostradamus. Lyrical drama*) of her works.

It is worth mentioning that modern Ukrainian and Belorussian literatures propagandizing textual multi-levels, nonlinearity, and plurality of meanings, is often being of the collage character. Writers do not obtrude their thoughts to the reader, making prospect to the modern world objective model multi-version interpretation, motivating the recipient to take an active reader position. The intertextuality, in our opinion, is not only perceptible in the different levels of the language, but it is of priority as its dominant structural characteristic feature. The epigraph to the novel «*Wozzeck*» by Yurii Izdryk distinctively demonstrates the defined above peculiarities, e.g.

*Присвячується всім,
чії тексти проступають
крізь рядки цієї оповіді,
перетворюючи її на палімпсест.*

Now, intertextual inclusions function as one of the foregrounding ways, being used in the texts of art to direct the perceptible activity of the addressee. They provide the regulative function. The diversity of modern Ukrainian and Belorussian literature works represents various types and forms of intertextuality, they are proper-intertextuality, paratextuality, hypertextuality, and architextuality.

REFERENCES

1. *Арнольд, И. В.* Стилистика современного английского языка (Стилистика декодирования) / И. В. Арнольд. – М. : Просвещение, 1990. – 301 с.
2. *Бахтин, М. М.* Человек в мире слова / М. М. Бахтин. – М., 1995 – 140 с.
3. *Болотнова, Н. С.* О типологии регулятивных структур в тексте как форме коммуникации / Н. С. Болотнова // Вестн. ТГПУ. – 2011. – Вып. 3 (105). – С. 34–40.
4. *Гуцол, М. І.* Рецепція традиційних образів і сюжетів в українській драматургії кінця ХХ–початку ХХІ століть. / М. І. Гуцол [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/apirantam/Avtoreferat/d.26.133.03/avtoreferat_gutsol.pdf.
5. *Торчинська, Н. М.* Чуже мовлення як інтертекстуальний елемент (на прикладах епіграфів до творів української літератури) / Н. М. Торчинська // Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. наук. пр. / гол. ред. М. Є. Скиба ; відп. за вип. М. М. Торчинський. – Хмельницький : ХмЦНП, 2014. – Вип. 7. – С. 169–174.